

بازتاب هویت ملی و مؤلفه‌های آن در شعر شاعران برجسته‌ی عصر مشروطه

* رضا موسی‌آبادی

E-mail: rezamosabady@yahoo.com

** بتول فخراسلام

E-mail: Bt_Fam12688@yahoo.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۸/۱

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۳/۱

چکیده

وقایع عصر مشروطه تمامی جنبه‌های زندگی اجتماعی از جمله ادبیات را تحت تأثیر قرار داده بود، شاعران این دوره در نقش مصلحان اجتماعی ظاهر شدند و محتوای شعرشان را در خدمت بسط اندیشه‌های جدید به‌ویژه هویت ملی و ملی‌گرایی قرار دادند که در نتیجه شعر از حالت ذهنیت‌گرایی بیرون آمد و حالت عینیت‌گرا و رئالیستی یافت. در این مقاله به شیوه توصیفی - تحلیلی عناصر و مؤلفه‌های هویت ملی در شعر شاعران برجسته‌ی عصر مشروطه ایران بررسی شده است و چهار مؤلفه مهم هویت ملی: یعنی زبان، تاریخ و فرهنگ، سرزمین و دین در شعر این شاعران مقایسه شده است. در نهایت این نتیجه به دست آمد که از میان مؤلفه‌های هویت ملی در شعر شاعران عصر مشروطه، مؤلفه‌ی توجه به سرزمین و وطن بیشترین و مؤلفه‌ی زبان، کمترین است؛ اما دین اسلام نیز به دلیل حضور تاریخی و مبارزه با استعمار در میان شاعران عصر مشروطه به‌عنوان یکی از عناصر هویت ملی مورد توجه قرار گرفته است. از این روی هویت ملی و ناسیونالیسم ایرانی برخلاف نوع اروپایی نه تنها ضد دین نبوده، بلکه رنگ دینی هم داشته است.

کلید واژه‌ها: ادبیات معاصر، هویت ملی، مشروطه، شعر فارسی.

* دانشجوی دکتری تخصصی زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور، ایران، نویسنده‌ی مسؤول

** استادیار و عضو هیئت علمی گروه زبان و ادبیات فارسی دانشگاه آزاد اسلامی واحد نیشابور، ایران